

De

NUMMER 16 /// JAARGANG 86 /// 6 MEI 2011

Reformatie

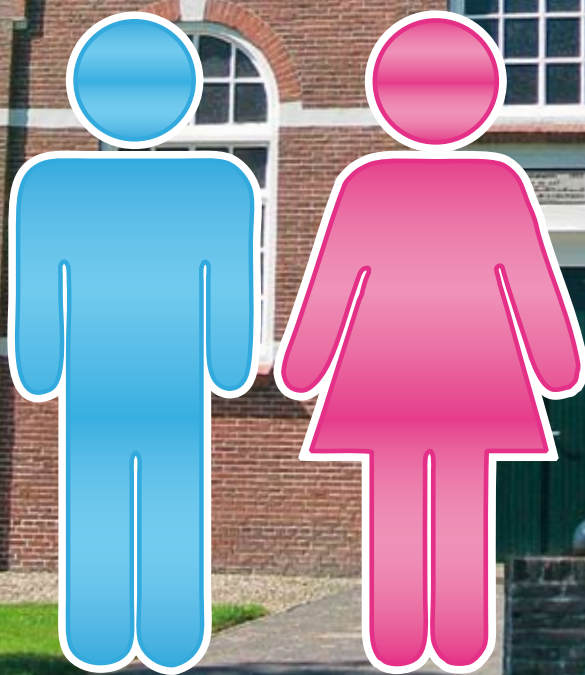
INSPIREREND KERK ZIJN

**Ambten en gaven
op orde**

*Hermeneutiek: een
identiteitskwestie*

**Gods evenbeeld,
mannelijk en
vrouwelijk**

Man/vrouw in de kerk

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie Prof. dr. Ad de Bruijne
(hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma - van Loo
(eindredacteur), drs. Bas Luiten, drs. Janneke Burger -
Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 96

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand
voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar
schriftelijk of per e-mail te geschieden
(voor 1 december)

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

www.dereformatie.nl

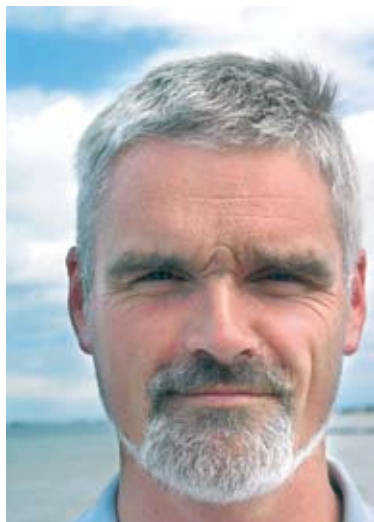
BEVRIJDINGS DAG

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Ook 66 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog vierde Nederland nog Bevrijdingsdag. Juist voor christenen is deze gedenkdag nuttig. Christenen lopen het gevaar om politieke en maatschappelijke vrijheid een beetje te onderschatten. Je bent gewend te spreken over een 'diepere' vrijheid of over 'echte' vrijheid. Daarbij denk je aan Christus' verlossing van de zonde. Pas als de Zoon je vrijgemaakt heeft, zegt Jezus, ben je werkelijk vrij. En relateert ook Paulus de gewone vrijheid niet een beetje? Tegen slaven zegt hij: 'Staar je niet blind op je slavenbestaan en zet niet alles op alles om daaruit los te komen. Bij Jezus ben je ten diepste al een vrijgelatene.' Christenen moeten voor dit leven ook niet op vrijheid rekenen, maar zich juist instellen op tegendruk en vervolging. Zo kan de neiging opkomen om vrijheid te vergeestelijken en het belang van politieke en maatschappelijke vrijheid te relativiseren. Ons verzet tegen de bevrijdingstheologie van een poosje geleden heeft die neiging zeker versterkt.

Toch begint Gods verlossing met gewone aardse vrijheid. Een volk van slaven maakte Hij los uit een beknellen-de Egyptische dictatuur. Vanouds zetten christenen zich juist wel in voor gewone aardse vrijheden. In de Vroege kerk zamelde men geld in om slaven vrij te kopen. Sommige kerkelijke voorgangers protesteerden scherp tegen onderdruk-kende overheden. Mensen zijn niet ge-maakt om over elkaar de baas te spelen, maar om vrij te zijn en zelf te heersen over de schepping. Vandaag laten de opstanden in de Arabische wereld zien hoe euforisch vrijheid een volk kan maken. Zo echt hoort gewone aardse vrijheid bij mensen.

Typend voor christenen is inderdaad dat zij zich niet zo druk maken om hun eigen vrijheden. Die liggen wel vast in Christus. Maar als het goed is, zetten wij ons wel degelijk in voor de vrijheden van anderen. Laat de zoveel-ste Bevrijdingsdag ons daar opnieuw bij bepalen.

IN DIT NUMMER

MAN/VROUW IN DE KERK

De eerste drie artikelen in dit nummer zijn samengevatte lezingen over het thema man/vrouw in de kerk. U leest achtereenvolgens artikelen van Erik de Boer, van Myriam Klinker – de Klerck en van Almatine Leene.

356

SLACHTOFFER VAN WILLEKEUR

Slachtoffer kun je zomaar worden; dat bewijst de recente schietpartij in Alphen aan den Rijn. Eerst zijn er geen woorden voor; ook Jobs vrienden deden er terecht het zwijgen toe. Daarna is er de verademing van het Woord van God.

360

JESAJA EN PAULUS IN AFRIKA

Als gereformeerde gastdocenten aan een Afrikaanse theologische opleiding leverden Jan-Matthijs van Leeuwen en Jaap Dekker een bijdrage aan het contextueel leren lezen van de Bijbel. Maar het was onderwijzen en onderwezen worden!

EN VERDER

344 AMBTEN EN GAVEN OP ORDE /// **348** HERMENEUTIEK: EEN IDENTITEITSKWESTIE ///

351 GODS EVENBEELD, MANNELIJK EN VROUWELIJK /// **358** VRAAG EN ANTWOORD /// **359** COLUMN KRUIS

EN ROOS /// **359** WWW.DEREFORMATIE.NL /// **362** KORT NIEUWS, PERSBERICHTEN /// **364** UIT DE KERKEN

Ambten en gaven op orde

TEKST: ERIK DE BOER, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE EN O.A. DOCENT KLASSIEKE TALEN AAN DE TU IN KAMPEN ///

Kerntekst bij de kerkorde is: 'Alles moet op gepaste wijze en in goede orde gebeuren'. Dat staat in

1 Korintiërs 14:40, waarin Paulus de wanorde in de samenkomst aanspreekt. Heeft Paulus behoefte aan structuur? Nee, alles en ieder moet tot z'n recht komen als de gemeente samenkomt. De geesten van de profeten moeten aan de profeten zelf 'ondergeordend zijn', oordeelt Paulus.

In goede orde Als Paulus schrijft dat in de gemeente alles 'in goede orde' moet gebeuren, kan dat gewoon betekenen: 'ieder op z'n beurt'. Hetzelfde woord *taksis* lees ik in mijn Griekse bijbeltje met betrekking tot Christus: Hij is hogepriester 'naar de orde van Melchisedek' (Hebr. 5:6,10; 6:20; 7:11,17), en niet 'naar de orde van Aäron' (Hebr. 7:11). Hij staat buiten de geordende structuur van het Levitisch priesterschap. Ik geef die uitdrukking graag weer met: 'naar het profiel van Melchisedek', die unieke priester van God, die tegelijk koning van Salem was. Dat is een mooi beginpunt voor een visie op ambtsleer. De priesterdienst is eens en voorgoed door Christus op orde gebracht. Onder zijn unieke priesterschap hoeft dat oudtestamentische ambt in de gemeente niet opnieuw vormgegeven te worden. Wat Paulus 'de bediening van de verzoening' noemt, ligt op uitvoerend niveau (2 Kor. 5:18-19). Christus heeft ons met God verzoend en is ook bezig de wereld met zichzelf te verzoenen. Onze inschakeling is niet onbelangrijk. Maar de orde van zijn priesterschap staat boven alles. Die is voorgoed in orde.

Maatschappelijke orde Het werkwoord 'onderordenen' of 'onderschikken' komt veelvuldig voor in de zogenaamde 'huistafels' van Paulus en Petrus, teksten waarin de sociale verhoudingen aangesproken worden. Burgers moeten zich aan de overheid onderwerpen, vrouwen aan hun mannen, kinderen aan ouders, slaven aan het gezag van hun meesters. De verhouding tussen overheid en burgers in het Romeinse rijk was anders dan in een Westerse democratie. Die tussen meester en slaaf is nauwelijks te vergelijken met die tussen werkgever en werknemer. Naar Romeins recht was de vrouw in juridisch opzicht eigendom van de *pater familias*, net als de kinderen. De ongetrouwde vrouw bleef onder het gezag van haar vader of oudste broer vallen. Deze sociale 'orde' is in de geëmancipeerde maatschappij totaal anders. Christenen verwachten geen onderdanigheid van hun echtgenotes. Wat de verhoudingen in de kerk betreft lijkt mij de grote vraag: in hoeverre is er

sprake van gezag in de ambten en is het denkbaar dat zusters geestelijk gezag over broeders hebben?

In de Nieuwe Bijbelvertaling is het woord 'gezag' terug van weggeweest. Lazen we in de vertaling 1951 nog 'Vrouwen, weest aan uw man onderdanig', nu heeft de NBV: 'Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer' (Ef. 5:22; vgl. Kol. 4:18; 1 Pet. 3:1). Toegepast op verhoudingen in de gemeente: 'En u, jongeren, moet van uw kant het gezag van de oudsten erkennen' (1 Pet. 5:5).

In de Bijbel wordt de verhouding van man en vrouw in de gemeente gespiegeld aan de huwelijksverhoudingen (vgl. 1 Kor. 11; 14:35).

Alleen in 1 Timoteüs 2 lijkt het om vrouwen ten opzichte van mannen in het algemeen te gaan. Daar is de term 'gezag' in de vertaling gebleven: 'Ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst

of gezag over mannen heeft' (2:12). Paulus gebruikt hier het zeldzame werkwoord *authentein*. Myriam Klinker vat dit werkwoord op als uitleg van het

*'De orde van Christus'
priesterschap staat
boven alles. Die is
voorgoed in orde'*

‘Hoe dan ook, de dienst van mannen is altijd al met die van vrouwen verweven geweest, zelfs als we het niet zagen’

Mirjam, de zus van Mozes, zoals geschilderd door Anselm Friedrich Feuerbach in 1862. (Nationalgalerie, Berlijn) ///

eerdere ‘onderwijzen’: ‘en daardoor gezag over de man te voeren’¹. Zelfs als we het niet negatief vertalen met ‘domineren’ of ‘de baas spelen’ lijkt Paulus te waarschuwen tegen omkering van de verhoudingen. Opstand in plaats van rust (vgl. 2:2 en 12) zou het evangelie in opspraak brengen. Het treft mij hoe Paulus in zijn brief aan de gemeente te Kolosse met

blijdschap registreert: ‘de orde die bij u heerst’ (Kol. 2:5, vert. ‘51). Die orde (*taxis*) ziet waarschijnlijk op de menselijke verhoudingen². Als echter de sociale verhoudingen veranderd zijn, mag de verhouding tussen man en vrouw in de kerk dan niet hierin meegroeien? Ik spits die vraag zo toe: is er sprake van gezag wanneer vrouwen het Woord doen?

Vooropgaan en volgen Jezus koos twaalf mannen om Israël in de leer-school te vertegenwoordigen. Vrouwen dienden en volgden hem. Zij heetten zelfs discipelinnen. Toch heeft de inzet van deze vriendinnen van de Heer niet het profiel van een functie in dienst van het evangelie. Het Nieuwe Testament kent evenmin (zelfstandige) vrouwelijke apostelen of evangelisten.

Geen vrouwelijke oudsten. Wel is er één vrouw die met het mannelijke woord *diakonos* wordt aangeduid (Rom. 16:2). Ook was er de orde van de ‘ware weduwen’, die in onbruik raakte (1 Tim. 5). De christelijke kerk heeft na de tijd van de apostelen vorm gegeven aan de kerkelijke dienst. De functies uit het Nieuwe Testament werden niet gekopieerd. In de tijd van de Reformatie werd wildgroei teruggedruoid naar de drie ambten: dienaar van Woord en sacramenten, ouderling en diaken (soms als vierde ambt: de leraar). Dat is de regel, in elk geval een historische die bedoelde een Bijbelse te zijn. In welke concrete vorm dan ook, de ambten wilden mijns inziens uitdrukking geven aan het vooropgaan van mannen, zoals dat je dat in heel de Bijbel ziet. In een recensie van mijn boek *Zij aan zij* schreef prof. Peels terecht: ‘Ligt in het woord “ambt” zoals wij dat kennen en gebruiken, niet bij voorbaat de notie van verantwoording, het “tegenover” van het Woord, en het leidinggeven?’³ Waarmee hij zeggen wil: je moet de ambtsleer als zodanig opnieuw doordenken, en er niet een ambt voor zusters tegenaan plakken. Mijn idee van een breed ‘ambt van diakones’ was bedoeld om geprofileerde dienst van zusters ruimte en inkadering te geven. Het woord ‘vrouwelijk ambt’ in de ondertitel was bedoeld om aandacht te trekken. Nu zou ik het noemen: een orde waarin vrouwen zich inzetten op het vlak van onderwijs en verkondiging, pastoraat en diakonaat en daarin samenwerken met mannen die een van de ambten bekleden, een ordelijke structuur waarin de mogelijkheden in

de praktijk afgetast kunnen worden, met ruimte om tegelijkertijd de ambtsleer opnieuw te doordenken.

Charisma en ambt Nadenkend over regel en uitzondering, over geordend en charismatisch optreden wil ik iets toevoegen over reliëf in de Bijbel. Je komt verhalen tegen waarin mannen en vrouwen in dienst van de Heer op een bepaalde manier optreden. Dat noemen we: *descriptieve passages*. Daarnaast zijn er concrete voorschriften over het optreden van mannen en vrouwen in concrete situaties. Dat noemen we *prescriptieve passages*. Beschrijvend en voorschrijvend dus. Die

zijn op een bijzondere manier verweven. Ze laten iets zien van wat ik regel en uitzondering noem. De regel drukt de uitzondering niet dood. De uitzondering ondermijnt de regel niet. Een mooi beschrijvend voorbeeld is het optreden van vrouwen in Caesarea. Paulus reist naar Caesarea en logeert bij Filippus, de diaken-evangelist, eerder voortrekker van de zeven (Hand. 6), die op de voorgrond trad na de executie van Stefanus (Hand. 8). Lucas vindt het nodig om over dat logeeradres te noteren: ‘Hij [Filippus] had vier ongetrouwde dochters, die de gave van de profetie bezaten’ (Hand. 21:9). Hij vertelt er niet bij waarom hij dat voor Theofilus opschrijft. Dat is blijkbaar evident. Ik noem dit een descriptieve tekst over opvallende vrouwen. Wat openbaart de Geest ons hier? Ik denk: in de eerste plaats een illustratie bij de in Hand. 2:17 gedocumenteerde vervulling van Joëls profetie: ‘Aan het einde der tijden, zegt God, zal ik over alle mensen mijn

geest uitgieten. Dan zullen jullie zonen en dochters profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen droomgezichten.’ De belofte van de Geest is vervuld aan Filippus, een oudere man. Geen probleem dat de man geen zonen heeft die het vermelden waard zijn. De Geest vervult het ouderlijk huis in Caesarea, zoals Hij dat op Pinksterdag in Jeruzalem deed, en laat vier meisjes illustreren dat Jezus woord houdt. Als Paulus’ werk onder de volken lijkt te stokken, blijkt tijdens zijn afwezigheid in het beloofde land de Heer nog steeds te werken. Er groeit een gezin op in een huis waarin de Geest intrek heeft genomen⁴.

Heel mooi, maar wat wil de Geest ons op verhalende wijze zeggen? Veel blijft onduidelijk. Hadden die meiden een duidelijke functie in de gemeente of de missie?. Er staat niet dat zij ‘profetessen’ zijn, als functieaanduiding, of dat zij ‘de gave van de profetie hadden’, met nadruk op het charisma, zoals de NBV leest. Ik vertaal: ‘Ze traden regelmatig profetisch op’.

Wat houdt dat profeteren concreet in? Vormen zij een kwartet dat geestelijke liederen maakt en uitvoert? Mozes’ zus Mirjam – ook ongetrouwd? – wordt juist profetes genoemd als zij het refrein bij Mozes’ lied aan de Schelfzee componeert (Ex. 15:21). Is het ‘profeteren’ van de vrouwen in 1 Korintiërs 11:5 misschien vooral zingen? Of hardop reciteren uit de profetische Schriften? Of moet profeteren altijd een rechtstreeks ingeven van openbaringsinhoud door God zijn?

Opmerkelijk dat Lucas in één adem neerschrijft hoe een mannelijke profeet arriveert om een concrete profetische boodschap over Paulus uit te spreken. Had de Geest Agabus de reis niet kunnen besparen en het één van Filippus’

dochters kunnen influisteren? Of kiest Lucas niet voor het zelfstandig naamwoord in vrouwelijk vorm, *profētis*, om de indruk van een ambt te vermijden? Tot slot: er staat nadrukkelijk bij dat de meiden *parthenoi*, nog niet getrouwde meisjes zijn. Heeft dat speciale betekenis?

Gaven van de Geest, offers in Christus' gevolg en een profiel dat recht doet aan de Schepper van mannelijk en vrouwelijk: we zullen het nooit in een keurig schema krijgen. Toch geloof ik dat we ook vandaag naar orde mogen streven: in de verhoudingen in de gemeente, in de eredienst, in het werk van het evangelie. Een orde die het evangelie vandaag niet in diskrediet brengt.

Ambt en gezag Ik stelde wat vragen die opkomen bij de lezing van de descriptieve passage in Lucas' historische verhaal (Hand. 21). Prescriptief zijn de instructies over de oudsten en diakenen (1 Tim. 3). Zo ook de zogenaamde zwijgteksten. Hoe passen de beschrijvingen die evengoed heilige Schrift zijn, nu bij de apostolische voorschriften? Betekent 1 Korintiërs 14:34 ('Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen') dat het bidden en profeteren door vrouwen zoals beschreven in 1 Korintiërs 11:5 niet in de samenkomst op de dag van de Heer kan hebben plaatsgevonden? Betekent 1 Timoteüs 2:12 ('Ik sta niet toe dat zij zelf onderwijs geeft of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn') dat de dochters van Filippus in elk geval niet in aanwezigheid van mannen profetisch optraden?

Op die manier kun je de plooiën in ons (on)begrip van de nieuwtestamentsche situatie niet gladstrijken. Wat op ons als uitzondering overkomt (profeteren en bidden door vrouwen) paste blijkbaar wel bij wat wij als regel menen te zien (dat het aan sommige mannen is voorop te gaan).

Mijns inziens dringt de spanning die we voelen tussen ambt en charisma, tussen voorschrift en voorbeeld in de Bijbel tot doordenking van de ambten. Oefent degene die voorgaat in eredienst gezag over de gemeente? Heeft de dienaar van het Woord een bijzonder gezag – volmacht, zo u wilt? Ik denk dat het gezag van de voorganger samenvalt met het gezag dat van het Woord uitgaat. Dat is, in elk geval in de Westerse cultuur, niet meer van het geslacht afhankelijk.

'Ik denk dat het gezag van de voorganger samenvalt met het gezag dat van het Woord uitgaat'

Bij gezag hoort beslissingsbevoegdheid, de bevoegdheid om knopen door te hakken, beleid te maken – het leidinggevend werk in de kerkenraad. Het is de concretisering van het verklaarde Woord met het oog op geloofsleven en op levensstijl. Daarom

is het in de raad van oudsten verbonden met opzicht en tucht over het leven van

mensen. Dus valt in het bijzonder ook opzicht over leer en leven van predikers en catecheten, zielszorgers en zieken-troosters onder het ambt dat gezag nodig heeft.

Bevoegdheid te beslissen én verantwoording daarvoor dragen: is dat misschien de kern van het geestelijk gezag? Laten de kerken zich maar uitspreken. Laat materiaal daartoe voorbereid worden: wat het onopgeefbare is in de dienst van de verantwoording van mannen en tot welke velden zich de hulpvaardigheid van vrouwen mag uitstrekken. Want hoe dan ook, de dienst van mannen is altijd al met die van vrouwen verweven geweest, zelfs als we het niet zagen.

- 1 Myriam Klinker-De Klerck, *Als vrouwen het Woord doen. Over schriftgezag, hermeneutiek en het waarom van de apostolische instructie aan vrouwen* [TU-bezinningsreeks 8] Barneveld (De Vuurbaak), 2011, 88, 93-95.
- 2 De NBV vertaalt: 'en ik zie met vreugde hoe hecht u met elkaar verbonden bent'.
- 3 H.G.L. Peels, 'Een sympathiek maar ontoereikend pleidooi', in: *Nader Bekeken* 2007 (maart), 89.
- 4 Zie verder over Handelingen. 21:9, E.A. de Boer, *Zij aan zij. Pleidooi voor een vrouwelijk ambt in de kerk* Barneveld (De Vuurbaak), 2006, 70-75.

✚ SAMENVATTING

In het Nieuwe Testament komen we een maatschappelijke orde tegen die niet meer de onze is. Wat betekent dat voor de orde in de kerk? Daarbij komt nog de vraag of de ambtsleer als geheel niet opnieuw doordacht moet worden. In de Schrift kom je telkens tegen dat mannen vooropgaan, maar soms lees je opeens over vrouwen die een haast ambtelijke rol krijgen. Als het specifiek ambtelijke vooral het nemen van beslissingen is, is het de vraag of vrouwen niet veel meer taken in de gemeente op zich kunnen nemen.

Hermeneutiek: een identiteitskwestie

TEKST: MYRIAM KLINKER – DE KLERCK, AIO NIEUWE TESTAMENT AAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT TE KAMPEN ///

De discussie rondom de positie van mannen en vrouwen in de kerk loopt vast op het punt van de hermeneutiek. Die stagnatie heeft vooral met onbekendheid en daaruit voortvloeiend wantrouwen te maken: wat is hermeneutiek, hebben we er echt wel iets aan en hoe doe je het eigenlijk?

Hermeneutiek is iets waarover we móeten nadenken willen we onze eigen identiteit als gereformeerden serieus nemen. Mogen vrouwen het woord voeren in de kerk? Mogen zij de bestaande ambten vervullen? In de GKv leven daar verschillende meningen over. Volgens sommigen mag het niet want, zo zeggen zij, de Schrift is hier erg duidelijk over. Volgens anderen had het al lang ingevoerd moeten worden. Zij wijzen op het cultuurgebonden karakter van de Schrift wat betreft de opvattingen over de positie van vrouwen. Je ziet meteen dat onze omgang met de Schrift het hart van deze discussie vormt. Hermeneutiek staat niet los van Schriftgezag.

Bavinck Daarom start ik met het onderwerp openbaring en Schriftgezag. Als uitgangspunt neem ik de theologie van Herman Bavinck, één van de grondleggers van de gereformeerde kerken in Nederland. Een aantal punten uit zijn

De Schrift dient zich aan met gezag, omdat zij geïnspireerd is (2 Tim.3:16). De Schrift is niet alleen door Gods Geest ontstaan, zij 'ademt' als het ware ook Gods Geest als je eruit leest. ///

denken over openbaring en Schriftgezag wil ik naar voren halen.

- God is de Zender. Mensen zijn de ontvangers. God wil eerst en vooral *zichzelf* aan mensen laten kennen. Hij is zelf de boodschap.
- God openbaart zich aan ons op een manier die wij mensen kunnen begrijpen. Wij schepselen kunnen Gods oneindigheid niet aan. Daarom heeft God middelen uitgekozen om zich aan ons te openbaren. Die middelen zijn bijvoorbeeld de schepping, de persoon Jezus Christus of de Bijbel.
- Openbaring is ruimer dan alleen de Schrift. God openbaart zich op een

algemene manier in de schepping, de geschiedenis, de diverse culturen ... maar om God goed te leren kennen is meer nodig. God openbaart zich op een bijzondere manier in de weg die Hij met zijn volk is gegaan en die in Jezus Christus een hoogtepunt heeft gekend. De Schrift is het boek van die bijzondere openbaring. Al deze vormen van openbaring noemt Bavinck: extern. Maar God openbaart zich ook intern aan mensen. Gods Geest getuigt intern dat wat in de Schrift beschreven staat ook waar is.

- De Schrift dient zich aan met gezag, omdat zij *geïnspireerd* is (2 Tim.3:16).

De Schrift is niet alleen door Gods Geest ontstaan, zij 'ademt' als het ware ook Gods Geest als je eruit leest.

- Bavinck wil niet weten van een 'mechanische' inspiratie: alsof God de Schrift woord voor woord gedictieerd heeft. Hij stelt dat inspiratie 'organisch' moet gedacht worden: God gebruikte mensen met hun vaardigheden en in hun context. Daar komt het middellijke van de openbaring terug. Bavinck vergelijkt daarbij de Schrift met Jezus Christus: Gods Zoon en toch ook mens. Zo ook is de Bijbel geheel en al product van de Heilige Geest en toch ook van mensen.
- Bavinck benadrukt verder de eenheid in geestesqualiteit van de Schrift. Wij zouden vandaag zeggen: de Schrift vertoont in al haar verschillende vormen toch dezelfde goddelijke DNA-structuur.

Al deze punten samen genomen is de belangrijkste conclusie: de Schrift heeft gezag precies zoals ze zich aandient. Een wezenlijk kenmerk van openbaring is immers dat openbaring alleen maar gebeurt door al deze tastbare menselijke aspecten heen. Die historisch bepaalde aspecten zijn niet zomaar los te maken van het gezag dat de Schrift voor ons heeft. In al haar vezels historisch bepaald ... en toch wil de Schrift gezagvol zijn voor *ieders* leven, claimt zij *universeel* gezag.

Juist hier zit de spanning waar hermeneutiek om de hoek komt kijken. Hermeneutiek is als het ware de beweging maken van de tekst – die in een unieke situatie is ontstaan en dus geheel eigen kenmerken heeft – naar een totaal nieuwe unieke situatie met geheel eigen kenmerken. En dus doen we eigenlijk allemaal aan hermeneutiek – als we de Bijbel lezen

en er lering uit willen trekken voor ons eigen leven. Dat is niet nieuw. Wél nieuw is de aandacht voor het proces zelf van hermeneutiek en in het bijzonder voor de rol die de eigen leefwereld in dat proces speelt.

Spanning Nu we gezien hebben wat hermeneutiek is, gaan we verder met het hoe van de hermeneutiek: het hermeneutisch proces. Om te beginnen: een hermeneutisch proces kun je niet precies beschrijven. Er is geen stappenplan om tot goed begrip van een Bijbeltekst voor elke situatie te komen. En juist daardoor hangt er ook een sfeer van ongrijpbaarheid rond het begrip hermeneutiek. Wel is het mogelijk een aantal factoren aan te duiden die – elk op hun eigen manier – in een hermeneutisch proces zullen werken. Allereerst stuurt de Schrift in al haar concreetheid het proces. Ten tweede wordt het proces ook gestuurd door de eigen leefwereld van degene die de Schrift leest en ernaar probeert te leven. En zo doet ook de Geest van God dat.

Hoezo stuurt onze eigen leefwereld het hermeneutische proces? Is dit niet een bovenschriftuurlijk element? Concreet in de m/v discussie: krijgt onze westerse geëmancipeerde context niet de overhand op de Bijbel?

De context waarin wij leven vormt eigenlijk een onderdeel van de algemene openbaring. Herman Bavinck stelt dat deze algemene openbaring een noodzakelijke bedding vormt voor de bijzondere openbaring, de Schrift. Gods Woord klinkt niet in het luchtledige. God wil mensen raken dáár waar ze zich bevin-

den. Onze levenscontext is voor ons de enig mogelijke toegangspoort tot Gods openbaring. Elke levenscontext werkt op een andere manier Schrift-openend. Opnieuw doorvertaald naar de

m/v discussie: kenmerkend voor onze eigen westerse context is een grondige verandering op het vlak van de traditionele maatschappelijke man-vrouw verhouding. En er ontstaat hierbij een toenemende spanning tussen het maatschappelijk functioneren van vrouwen enerzijds en het kerkelijk spreken over de man-vrouw verhouding

anderzijds. Deze groeiende spanning dwingt ons ertoe de Bijbel op dit punt opnieuw te onderzoeken. Hoe vormt Gods Woord dan vervolgens de norm? In dit verband is het interessant om te kijken hoe dat gebeurt in de traditionele uitleg over de man-vrouw verhouding en hoe in het rapport *Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten (VOP)* op basis waarvan de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) deze ambten in 2004 voor vrouwen hebben opengesteld.

Twee lijnen Traditioneel kan een vrouw binnen de gereformeerde kerken het ambt van ouderling of predikant niet vervullen. Bij het onderbouwen van deze opvatting spelen de zogeheten 'zwijgteksten' van Paulus een belangrijke rol. In 1 Timoteüs 2:12 bijvoorbeeld staat de apostel niet toe dat de vrouw onderwijst en gezag voert over de man. Over de vertaling van dit vers is het laatste woord nog niet gezegd. Hoe het ook zij, dit verbod krijgt traditioneel een *universele* lading omdat de apostel het nadrukkelijk in verband brengt met de scheppingsorde van man en vrouw.

*'Hermeneutiek is als
het ware de beweging
maken van de tekst
naar een totaal nieuwe
unieke situatie met geheel
eigen kenmerken'*

Andere voorschriften, bijvoorbeeld inzake de hoofdbedekking van vrouwen in 1 Korintiërs 11, beschouwt men als *contextgebonden* geboden.

Het rapport van de NGK brengt allereerst de bestaande uitleg van de teksten die in de m/v discussie spelen in kaart. Daarbij stelt de commissie vast dat er globaal genomen twee lijnen van interpretatie bestaan. Na weging van beide lijnen besluit zij niet tot een keuze voor de ene of de andere uitleg. Zij probeert een antwoord te vinden via een andere weg, namelijk via een bezinning op het vlak van Schriftverstaan, of hermeneutiek. Het centrale punt in die bezinning is volgens de commissie 'de vraag wat in de Bijbelse voorschriften omtrent de verhouding tussen man en vrouw het blijvende en het tijdelijke is'.¹ In haar hermeneutische bezinning geeft de commissie prioriteit aan de voortgang van het heil tegenover het bewaren van scheppingsordeningen. Praktisch geformuleerd: wanneer wij Paulus' voorschriften voor vrouwen in onze leefwereld rechtstreeks toepassen, staat dit de verspreiding van het evangelie in de weg.

Beide benaderingen, de traditionele en die uit het VOP-rapport, bewegen zich midden in de spanning tussen het contextgebonden karakter van de Schrift enerzijds en haar universele gezagsclaim anderzijds. Beide zoeken ze naar een manier om deze spanning te hanteren. En beide willen ze daarbij de Schrift als uitgangspunt nemen. Maar ze doen dit op een verschillende manier. De Genesisinterpretatie, die zich baseert op de scheppingsorde, richt zich vooral op de directe geboden en zoekt hierin naar wat universeel (dus blijvend) en wat contextgebonden (dus tijdelijk) is. Het VOP-rapport laat de uitleg van de teksten achter zich en gaat niet zozeer zoeken naar de tijdloze

constante van de concrete voorschriften als wel naar de tijdloze bedoeling van Gods Woord. Ook hier dus is Gods Woord de norm, maar niet langs het pad van de concrete geboden. Hermeneutiek en tekstuitleg vormen twee gescheiden paden. Het 'tegenover' dat met de concrete voorschriften meekomt, valt weg.

Al direct bij verschijning was dit een belangrijk kritiekpunt van de GKv op de redenering in het VOP-rapport. Ondertussen hebben onze Deputaten Kerkelijke Eenheid samen met de Nederlands Gereformeerde Commissie voor Contact en Samenspreking hier al verder over doorgesproken. Verslaggeving hiervan kunt u lezen in een bijlage van het DKE-rapport voor deze synode.

Verpakking De traditionele interpretatie wat betreft de man-vrouw verhouding is wel uitdrukkelijker op de uitleg van de concrete m/v teksten gebaseerd. Toch zou ik hierbij enkele kanttekeningen willen maken.

Ten eerste zagen we bij de bespreking van Schriftgezag volgens Bavinck dat de héle Schrift gezagvol is, en wel precies zoals ze zich aandient, dus juist ook in dat culturele aspect. Hoezo proberen wij dan een onderscheid te maken tussen universele en contextgebonden voorschriften? Op die manier krijgt een groot gedeelte Bijbelstof het label

'historische verpakking'. En hoe mooi verpakking ook is, meestal belandt ze ergens in de prullenmand.

Ten tweede geven de apostelen voor hun instructie aan vrouwen veel meer onderbouwende motieven dan alleen het Genesisargument van de scheppingsorde. Die motieven moeten ook worden meegenomen in de bezinning. Het hele 'veld' van de motiveringen is van belang. Dit 'veld' heb in mijn boekje in kaart gebracht² wat betreft de zeven teksten met apostolische instructie aan vrouwen.

Kortom, in onze bezinning moet de koppeling met de concrete geboden en verboden gewaarborgd blijven. Hermeneutiek mag niet een eigen leven gaan leiden, los van de Bijbelse voorschriften in al hun concreetheid. Tegelijk moeten we goed in de gaten houden *hoe* we vervolgens die koppeling maken. Hoe blijven we consequent trouw aan het gezag van de Schrift, *precies zoals ze zich aandient*?

1 *Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?* Rapport van de commissie Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten, besproken op de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken Lelystad 2004 (code LV2004.25.4), p. 62.

2 Myriam Klinker-De Klerck, *Als vrouwen het Woord doen. Over schriftgezag, hermeneutiek en het waarom van de apostolische instructie aan vrouwen*. Barneveld (De Vuurbaak), 2011.

✚ SAMENVATTING

Hermeneutiek is de beweging maken van de tekst, die in een unieke situatie is ontstaan en dus geheel eigen kenmerken heeft, naar een totaal nieuwe unieke situatie met geheel eigen kenmerken. Het hermeneutisch proces wordt gestuurd door de Schrift, door de leefwereld van de Bijbellezer en door de Geest zelf. In de bezinning op het thema man/vrouw in de kerk moet de koppeling met concrete geboden gewaarborgd blijven, en moeten we ons rekenschap geven van onze eigen leefwereld waarbinnen die koppeling tot stand komt.

'Adam werd als eerste geschapen.' Detail van Michelangelo's De schepping van Adam (voltooid in 1512 en te zien in de Sixtijnse kapel in Vaticaanstad).///

Gods evenbeeld, mannelijk en vrouwelijk

TEKST: ALMATINE LEENE ///

In de discussie over mannen en vrouwen in de kerk is naast hermeneutiek en de ambtsleer ook het verstaan van mannelijkheid en vrouwelijkheid belangrijk. Wat bedoelen we met mannelijk en vrouwelijk? Wat zegt de Bijbel hier eigenlijk over?

Grofweg zijn er twee opvattingen te onderscheiden, die van complementair en egalitair denken. Eerst bespreek ik de visies op de verhouding tussen mannen en vrouwen in beide opvattingen. Daarna wil ik teruggaan naar een gezamenlijk vertrekpunt en dat verder uitwerken. Het doel is om beide visies helder te krijgen en te zoeken naar wegen om verder te komen.

Complementair denken meent dat man en vrouw verschillende posities hebben, waarin zij elkaar aanvullen. In deze visie zijn de regeerambten niet open voor vrouwen. De complementaire

gedachte kent gelijkwaardigheid in wezen maar geen gelijkheid in functie, want er is sprake van een gezagsverhouding. Voor egalitair denken betekent gelijkwaardigheid ook gelijkheid in functie. Vrouwen mogen net als mannen in de ambten dienen. Dit betekent overigens niet dat er geen ruimte is voor verschillen. De verschillen leiden echter niet tot verschillen in functie of positie zoals dat wel het geval is bij complementair denken.

Oude Testament Beide opvattingen trekken op grond van dezelfde Bijbelgedeelten verschillende conclusies.

Aan de hand van Genesis 2 kan ik dat goed laten zien. Adam werd als eerste geschapen, wat volgens complementair denkenden duidt op een volgorde, een scheppingsorde en dus gezag. Volgens egalitair denken hoeft dat helemaal niet; de dieren waren er toch ook eerder dan de mensen? Volgorde zegt in die opvatting niets over gezag. Bovendien betekent het woord Adam 'mens' en wordt de mens pas man als de vrouw wordt geschapen. Een ander argument dat complementair denkenden hantieren voor een gezagsrelatie is het feit dat de man namen geeft aan de dieren en de vrouw. Volgens egalitair denkenden

staat dat in een breder perspectief van de schepping waarin alles een naam krijgt. Tot slot toont het hulp-zijn van de vrouw volgens sommigen aan dat de vrouw om de man is geschapen en niet andersom. Daar tegenover staat het argument dat hulp-zijn niet een minderwaardige betekenis heeft. Hulp kan juist ook duiden op de onmisbaarheid van de vrouw en hulpbehoevendheid van de man.

Ook Genesis 3 wordt verschillend geïnterpreteerd. Binnen het complementaire denken meent men dat God in Genesis 3 na de zondeval

werkt aan het herstel van de juiste verhoudingen.

Adam wordt ter verantwoording geroepen en niet de vrouw (3:9-12).

Ook is het heersen van de man (3:16) niet negatief bedoeld, het gaat over

leiding geven. Een van de dingen die er fout ging bij de zondeval was dat man en vrouw niet hun positie innamen toen Satan de vrouw wilde verleiden. Nu zet God de vrouw terug op haar plaats.

In het egalitair denken ziet men geen verschil in verantwoordelijkheid voor de zondeval. Beiden, man en vrouw, worden ter verantwoording geroepen (Gen 3:9-13). De man neemt als God hem aanspreekt geen verantwoordelijkheid voor zichzelf, maar de vrouw ook niet, zij schuiven beiden de schuld van zich af. Ze worden dan ook beiden gestraft. Ook is het heersen van de man over de vrouw niet positief (3:16); heersen is iets van na de zondeval. Als relaties goed zijn, is er van hiërarchie geen sprake. Bij de zondeval werd de relatie tussen man en vrouw verstoord en al in Genesis 4 blijkt dat dit uitloopt op geweld.

Er kunnen dus vanuit Genesis verschillende lijnen worden getrokken. Het is belangrijk om niet bij Genesis te blijven steken. Daarom ook een korte blik op het Nieuwe Testament.

Nieuwe Testament Voor complementair denkenden zijn Paulus' verwijzingen naar Genesis belangrijk, met name 1 Timoteüs 2:11-15, waar Paulus verwijst naar schepping en zondeval en stelt dat de vrouw wordt gered door het baren van kinderen. Dit zou een bevestiging zijn van de scheppingsorde. Egalitair denken ziet

in Paulus' verwijzingen geen theologie van de scheppingsorde. Paulus gebruikt zijn verwijzingen als ondersteuning van zijn argument. Egalitair denkenden richten zich niet zozeer op teksten waarin verwezen wordt naar de

schepping, maar op teksten die duiden op een voortgang van heil. Galaten 3:28 is voor hen een belangrijke tekst: 'Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen een in Christus Jezus.' Deze tekst laat dan zien dat er herstel is in Christus en dat de eenheid voorop staat. Complementair denkenden stellen dat de eenheid in deze tekst betrekking heeft op gelijkelijk delen in het heil, maar niet op een gelijkschakeling in positie.

Ook verschillen complementair en egalitair denkenden van mening over het gebruik van het woord 'hoofd' in het Nieuwe Testament. In het Grieks kan dit wijzen op gezag maar ook op oorsprong of het letterlijke lichaamsdeel.

Uit deze paar voorbeelden blijkt al hoe verschillend de Bijbel gelezen kan worden en dat het gevaar bestaat de Bijbel selectief te lezen. Juist daarom zou ik willen voorstellen ons niet te richten op eerder

genoemde denkrichtingen. We kunnen beter eerst een stap terug doen, en ons bezinnen op het doel en de kern van een mannelijk en vrouwelijk geslacht.

Relaties Ik zou willen beginnen met een overeenkomst te benoemen in beide opvattingen. Binnen beide opvattingen is men ervan overtuigd dat mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn. Dat dit verschillende uitwerkingen kan hebben is hierboven gebleken. Toch is deze gedachte van gelijkwaardigheid belangrijker dan gedacht en vanuit de kerkgeschiedenis ook allerm minst vanzelfsprekend. Beide opvattingen gronden de gelijkwaardigheid in Genesis 1: 26-28, waar staat: 'God zei: "Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt." God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen. Hij zegende hen en zei tegen hen: "Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.'" Uit deze tekst wordt duidelijk dat mannen en vrouwen geschapen zijn naar Gods beeld. Dat maakt hen gelijkwaardig. Tegenwoordig willen voor- en tegenstanders van vrouwen in het ambt dat vrouwen meer worden ingezet in de gemeente en pleiten beiden voor gelijkwaardigheid. Toch is mijns inziens nog te weinig uitgewerkt wat het betekent dat mensen als mannelijk en vrouwelijk geschapen zijn naar Gods beeld. Met de schepping van de mens als beeld van God is het wezen en doel van de mens

gegeven en daarom is zij meer dan een vertrekpunt voor de discussie over mannen en vrouwen in de kerk.

God is mannelijk, noch vrouwelijk, dus 'evenbeeld van God zijn' verwijst niet naar Gods geslacht. In de Bijbel kom je wel mannelijke en vrouwelijke beelden van God tegen, maar dat betekent zeker niet dat God man of vrouw is. God is Geest (Johannes 4:34). In de geschiedenis van de kerk is het beeld van God vaak geduid als het vermogen tot rationaliteit, dat dan vooral op mannen betrekking had.

Vandaag de dag is er meer aandacht voor het relationele van de mens. De mens is gemaakt om te leven in relaties, met God, met elkaar en met de aarde. Deze relationaliteit vind je terug in God Zelf. God is Drie, maar ook Een; geen statische God maar een God van relaties. Het mannelijk en vrouwelijk van de mens is een afspiegeling van God. Mannen en vrouwen zijn samen beeld van God, geroepen om te leven in relaties. Alleen door samenwerking is het mogelijk om aan de roeping om

voor nakomelingen te zorgen en om de aarde te bewerken gehoor te geven (Genesis 1:28).

Vader-Zoonrelatie Dat de mens geschapen is voor relaties is niet alleen te zien in het huwelijk, maar ook in de kerk. Zij is Jezus' lichaam, een eenheid die bestaat uit vele leden (1 Kor. 12:12-31). Daarin wordt het beeld van God zichtbaar. Die eenheid in verscheidenheid is geen gemakkelijke opdracht. Te gauw interpreteren we verscheidenheid in huwelijken en kerk enkel in termen van macht. Op die manier is eenheid moeilijk te bereiken en wordt de verscheidenheid ook niet goed zichtbaar. Het Nieuwe Testament wijst daarom de weg van de liefde en het dienen. Van mannen en vrouwen wordt gevraagd om elkaar lief te hebben en om elkaar te dienen (Efeziërs 5:21), in het huwelijk en in de gemeente van Christus. Liefhebben en dienen kunnen niet afgedwongen worden maar Christus wijst erop dat dit in vrijheid de weg is om te gaan. Vanuit de theologie ligt er een verband tussen het denken over de relatie tussen man en vrouw en de relatie tussen de Vader en de Zoon. Dat verband kan op meerdere manieren worden uitgelegd. Volgens complementair denken zijn man en vrouw gelijk in wezen; zoals ook de Vader en de Zoon dat zijn. Maar wat hun rol betreft is er in beide

relaties sprake van eeuwige ondergeschiktheid. Egalitair denken wijst erop dat er enkel sprake was van tijdelijke en vrijwillige ondergeschiktheid van de Zoon aan de Vader omdat Hij mens was. Daarom kan niet worden gezegd dat de Zoon ondergeschikt is. Daarnaast menen egalitair denkenden dat in de leer over de Drie-eenheid geen onderscheid wordt gemaakt tussen wezen en functie en dat je dat in je denken over mannen en vrouwen ook niet moet doen.

Ik denk dat er meer aandacht moet komen voor wat het betekent dat mannen en vrouwen beiden geschapen zijn naar Gods evenbeeld. Daarvoor is ons denken over God als de Drie-ene God van fundamenteel belang. Het gaat er niet alleen om hoe je jezelf of anderen als man of vrouw ziet, maar ook hoe je naar de Drie-eenheid kijkt. Calvijn begint zijn *Institutie* niet voor niets met te zeggen dat voor Godskennis mensenkennis nodig is en andersom. Juist in het denken over beeld van God blijkt dit heel sterk. En ... er komt een dag dat mannen en vrouwen als koningen en koninginnen samen met Christus mogen regeren tot in eeuwigheid (Openbaring 22:5).

Almatine Leene hoopt dit jaar te promoveren op de betekenis van het beeld van God voor de discussie over m/v in de kerk.

Kevin Giles, *The Trinity & subordinationism: the doctrine of God and the contemporary gender debate*. InterVarsity Press, 2002. 282 pagina's, € 15,99.

Phyllis Trible, *God en sekse-gebonden taalgebruik*. Gooi & Sticht, 1998. 191 pagina's. Niet meer nieuw verkrijgbaar.

Gilbert Bilezikian, *De kerk als gemeenschap. Hoe onderlinge verbondenheid het kenmerk van de gemeente kan worden*. Gideon, 2001. 227 pagina's, € 5,-

✚ SAMENVATTING

Verschillende teksten uit het Oude en het Nieuwe Testament, gelezen vanuit verschillende opvattingen, helpen het gesprek over de positie van mannen en vrouwen in de kerk niet direct verder. Daarvoor kan het helpen om een stap terug te doen en de volgende vraag te doordenken: wat betekent het dat *beiden*, man en vrouw, geschapen zijn naar Gods beeld? De Drie-ene God is een God van relaties. Dat heeft diepe betekenis voor verhoudingen tussen mensen.

An abstract painting featuring stylized human figures in various poses, rendered in shades of blue, grey, and white. The figures are set against a warm, textured background of orange and red. Several figures are holding and playing musical instruments, including trumpets and a lute. The overall style is expressive and modern.

Muzikevangelikaal

DE PROFETES, MIRJAM, PAKTE HAAR TAMBOERIJN, EN ALLE VROUWEN VOLGDEN HAAR, DANSEND EN OP DE TAMBOERIJN SPELEND

Exodus 15:20

Mozes dicht een lied en zingt het voor. Het volk viert dat de HEER de Rietzee gebruikt heeft om een weg voor hen vrij te maken en de vijand uit te schakelen. Zus Mirjam zingt het refrein en gaat de vrouwen voor in zang en dans. Juist dan krijgt zij de titel 'de profetes'. Blijkbaar geeft de HEER ook door haar leiding (Num. 12:2; Micha 6:4). Muzikaliteit kan dienen om voorop te gaan in het prijzen van de Naam.

Muziek en profetie hebben met elkaar te maken. Als de Geest van de HEER de jonge Saul zal gaan vervullen, komt hij een stoet profeten tegen 'die in vervoering van de offerhoogte afdaalt, voorafgegaan door muzikanten met harpen, tamboerijnen, fluiten en lieren' (1 Kon. 10:5). Dat is het teken dat ook Saul door de Geest gegrepen gaat worden. En zo gebeurt het. Op die manier maakt God een ander mens van hem. Tot hij zo ver van God is weggedwaald dat zelfs Davids lier de boze geest niet op afstand houden kan.

Ook bij de profeet Elisa lezen we iets over muziek, die hem klaarmaakt om een profetie te ontvangen. Hij laat een lierspeler komen, 'en terwijl de muzikant op de lier speelde, werd Elisa gegrepen door de hand van de Heer' (2 Kon. 3:15). De Geest gebruikt de gave van muziek om de geest van een mens klaar te maken inzicht te ontvangen.

Lofprijzing en muziek raken elkaar ook in de christelijke gemeente. Als Lucas bericht dat Paulus bij Filippus in Caesarea logeert, meldt hij speciaal: 'Hij had vier ongetrouwde dochters die de gave van de profetie bezaten' (Hand. 21:9). Wijst dit ons terug naar Mirjam, die misschien ook ongetrouwd gebleven is? Tegelijk ligt er een lijn naar de uitstorting van de Geest die maakt dat 'jullie zonen en dochters profeteren' (2:17). Als beide lijnen zich ineenvlechten ontstaat het volgende patroon. In Caesarea, aan de kust van Israël, is wat liefhebbers van klassieke muziek een kwartet noemen. Een jongere zegt: een reli-rockband van vier meiden, misschien wel 'King' geheten (vast geen Queen) – naar koning Jezus. Vier jonge vrouwen die op tournee gaan door Galilea, Samaria, Judea, klein-Azië. Hun manager is Filippus, fulltime vader en in zijn vrije tijd zelf evangelist. Eén van hun nummers zou nu kunnen zijn 'He will rock you'. Muziek is een gave van de Schepper, de tekst een inspiratie van de Geest, de inhoud verkondigt Jezus als Koning. Zo zongen de ouden het al: 'Loof hem met harp en lier, loof hem met dans en tamboerijn, loof hem met snaren en fluit' (Ps. 150). Profeteren kan ook vandaag: met instrumentale mogelijkheden van nu, met sterke teksten, meeslepende melodieën. In de kerk, in de stad.

*Muziek is een gave van de Schepper,
de tekst een inspiratie van de Geest,
de inhoud verkondigt Jezus als Koning.*

Slachtoffer van willekeur

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE ZWOLLE-CENTRUM EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

De bewoners van Alphen aan den Rijn beleefden op 9 april hun zwarte zaterdag. Een jongere, nauwelijks volwassen, schoot koelbloedig en geheel willekeurig de mensen neer die voor de loop van zijn geweer kwamen, mannen, vrouwen en kinderen.

Met afschuw en ongeloof is erop gereageerd. Hulpverleners snelden toe. Bestuurders uitten hun afkeer van deze gruwelijke daad. Maar wat is er verder van te zeggen? Er zijn geen woorden voor. Willekeur is grillig, niet logisch. Slachtoffer kun je zomaar worden. Dit kan morgen weer gebeuren, in willekeurig welke plaats.

Geen woorden Zulke taferelen kennen we uit de Tweede Wereldoorlog. Als de bezetter iets wilde vergelden, werden voorbijgangers soms geheel willekeurig tegen de muur gezet om geëxecuteerd te worden. Dat overkwam hen zonder verdere aanleiding, zonder waarschuwing, zonder tijd om afscheid te nemen. Vreselijk! Een mens zou geen stap buiten de deur meer durven zetten. Maar thuisblijven bood geen garantie. De heersende macht drong net zo gemakkelijk de huizen binnen om daar alles te verwoesten. Slachtoffer zijn van willekeur geeft een apart soort woede. Omdat een mens daar niets mee kan. Omdat recht en rede verdwijnen. Omdat het niet

uitmaakt wie je bent.

Een automobilist rijdt in op een aantal fietsers. De enige reden: hij had veel te veel gedronken. Dat wist hij toen hij achter het stuur kroop. En toch ging hij de weg op. Als je op zo'n manier slachtoffer wordt en voor de rest van je leven verminkt of invalide bent, hoe moet je dat dan verwerken?

Je loopt bij de supermarkt en raakt betrokken bij een overval. Of je wordt zelf overvallen, of nog erger. Wie je bent, maakt niet uit. De ander rekent alleen met zichzelf. Misschien wordt hij gepakt, misschien ook niet. Maar jij hebt

de rest van je leven diepe littekens op je ziel. Daar zijn geen woorden voor.

Geen weg Hoe moet je zo'n gebeurtenis een plekje geven in je geloof? Ook daarvoor zijn vaak moeilijke woorden te vinden.

We weten dat onze Verlosser onze zonden droeg. Op die manier weten we Hem te vinden, om vergeving te vragen. Dat kan altijd, al is de schuld nog zo groot. Die weg naar Jezus kennen we. Ook onze ziekten waren op Hem, zegt Jesaja. Onze Heer Jezus weet wat pijn is, verval van krachten, afbraak van

het lichaam, sterven. Nu zal Hij ieder dragen, daar dwars doorheen, die zich aan Hem toevertrouwt. Velen hebben die weg gevonden.

Maar wat moet je als iemand je zomaar wat aandoet? Als de gevolgen ingrijpend zijn? Overtuigde christenen vallen dan zomaar stil. Er zijn geen woorden, er lijkt geen weg. Mensen stikken erin. Ze worden boos op God. Dat schijnt dan te mogen.

Geen ontkomen aan Willekeur is een vorm van macht. Gods volk heeft daar vaak onder geleden. Heel de wereld lijdt daaronder. De Farao van Egypte liet alle pasgeboren Joodse jongetjes in de Nijl werpen. De koningen van Assur en van Babel deden met de volken wat ze wilden. Er was geen ontkomen aan. Zelfs na de terugkeer uit de ballingschap bleven de Joden onderworpen aan de grillen van de Perzische koning. 'We zijn slaven, vreemden heersen over ons, ze regeren over ons lichaam, ze doen naar hun welgevallen, we zijn in grote ellende' (Neh. 9:37).

Het is een vreemde macht, die in Gods schepping niet thuishoort. Het is een satanische macht, waaruit niemand zichzelf bevrijdt. Geen mens kan zich eraan onttrekken of zijn geliefden

*'Willekeur is een
vreemde macht, die
in Gods schepping
niet thuishoort'*

ertegen beveiligen. Nieuwsberichten laten elke dag zien wat mensen elkaar aandoen, hoe de één zich aan de ander vergrijpt, ongeacht wie die ander is. Die vreemde macht hebben we, ten diepste, over onszelf afgeroepen, in Adam, door Gods goede heerschappij te verwerpen. Dat maakt mij niet schuldig aan wat een ander doet. Toch ben ik er ook niet los van.

Jezus de weg Onze Verlosser heeft zijn lijdensbeker gedronken tot de bodem toe. De beker gevuld met de zonden van ons hier op aarde, de schuld, de ziekten én ... alle onrecht. Dat laatste lijkt een onderbelicht aspect.

Toch koos Hij bewust zijn weg naar Pontius Pilatus. Al vroeg voorspelde Jezus dat Hij zou worden verhoogd, net als de slang in de woestijn (Joh. 3), om aan te duiden dat Hij zou sterven aan een kruis. Joden kruisigen niet, Romeinen wel. Dat Jezus heeft geleden onder Pontius Pilatus, zoals wij belijden wij, is geen tijdsaanduiding, maar een benoeming van de inhoud van zijn lijden.

Pilatus was op dat moment de exponent van de vreemde overheersing en van alle willekeur die daarmee gepaard ging. Uitdrukkelijk stelde hij vast dat hij in Jezus geen schuld vond. Toch gaf hij Hem over. Zo werd Jezus speelbal van hoon en pijn. Eerst zichtbaar, maar vooral toen het donker werd. In die drie uren mocht de vorst van de duisternis met Jezus doen wat hij wilde. Daar zijn geen woorden voor. Zo ontstond wel een weg, daar dwars doorheen.

Al die tijd deed Jezus zijn mond niet open. Hij werd vernederd als geen ander. Pilatus zat op de troon van David, de grote Zoon van David heeft dat zeker zo gevoeld. Groter onrecht bestaat niet dan dat juist Hij de vreemde heerschappij op die troon moest erkennen. Jezus dronk de beker helemaal leeg, om ons te verlossen. 'Door een onrechtvaardig vonnis werd Hij weggenomen' (Jes. 53:8). Nu heeft Hij veel om uit te delen (Jes. 53:12)!

Jezus de Heer Wat is er dan te zeggen na zo'n schietpartij als in Alphen? Eerst

helemaal niets. De vrienden van Job hebben dagenlang zwijgend naast hem gezeten, omdat ze zagen hoe vreselijk hij leed (Job 2:13).

Vervolgens, als er geen mensenwoorden zijn, is er de verademing van het Woord van God. Om dergelijk leed is Jezus neergedaald. Niet een schepsel werd gezonden, niet een profeet, maar de Zoon van God zelf! Omdat dit kwaad zeer groot is en deze macht zeer sterk. Geen mens heeft daar een antwoord op. Maar Jezus ontwapende en onttroonde aan het kruis alle machten (Kol. 2:15). Hij triomfeerde over hen!

Wie Jezus aanvaardt, heeft voortaan nog maar één Heer. Daarin ligt hét antwoord op alle onrecht en willekeur en alle gevolgen daarvan. De doop laat ons zien en ervaren dat Hij alle vuil van je afwast, dagelijks, het vuil van jezelf én van ieder die zich aan je vergreep. Tot een duidelijke belofte, dat het je wel kan raken, maar niet beheersen zal. Waarvan akte in tal van situaties waarin christenen worden getroffen door geweld, door willekeurige marteling en vernieling en door onrechtvaardige vonnissen. De pijn daarvan gaat diep, we leven mee met slachtoffers en hun dierbaren. Toch blijkt dat de band met hun enige Heer daardoor des te sterker kan worden. Petrus spoort ons aan ons niet in verwarring te laten brengen als het kwaad ons treft terwijl we het goede doen. In al dergelijke situaties is het verlossende woord: 'erken Christus als Heer en eer Hem met heel uw hart' (1 Pet. 3:15). Hij maakt het kwade goed. Hij is in staat ons alles terug te geven en zal dat zeker doen. 'Wees niet bang voor hen die wel het lichaam maar niet de ziel kunnen doden' (Mat. 10:28). Ineens blijkt de actuele waarde van deze woorden. Zo kunnen we toch weer de straat op, in deze wereld van God.

Mag je in de kerk wel openlijk discussiëren over de vraag of vrouwen ambtsdager kunnen zijn?

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOGLERAAR ETHIEK EN SPIRITUALITEIT AAN DE TU IN KAMPEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Sommigen vinden alleen die discussie al een teken van afval. Voor hen moet de uitkomst minstens vooraf vast staan: vrouwen kunnen geen dominee of ouderling worden.

Daar kun je tegenin brengen dat we in de kerk alleen gebonden zijn aan de leer van de belijdenisgeschriften. Omdat die niet spreken over de vrouw in het ambt, mag het een open kwestie zijn. Maar die redenering is te simpel. Volgens diezelfde belijdenis zullen we ons ook houden aan de Bijbel. Als de Bijbel klip en klaar zegt dat vrouwen geen ambtsdrager kunnen zijn, is het niet zomaar 'een vrije kwestie'.

Hier ligt het probleem. Vrijwel de hele kerkgeschiedenis ervoer de kerk de Bijbel op dit punt als eenduidig. Paulus zegt toch dat de vrouw geen gezag mag uitoefenen of mag leren? Tot in de 20e

eeuw hielden alle kerken de ambten gesloten voor vrouwen. Dat het ineens anders werd, is de invloed van de Westerse moderniteit. Het gevaar is dat we nu Bijbelteksten naast ons neerleggen omdat we als moderne mensen de gangbare praktijk als onhoudbaar ervaren. Ook als we allerlei alternatieve uitlegmogelijkheden opperen, kan daarin dezelfde mentaliteit schuilen. Je afmaken van lastige dingen in de Bijbel vormt inderdaad een bewijs van afval.

Toch is daarmee het punt niet beslist. Wel vaker gebruikte de Geest nieuwe omstandigheden om ons inzicht in de Bijbel te vergroten. Zo hielp het humanisme de Reformatoren

aan veel vernieuwende Bijbeluitleg. Je mag niet bij voorbaat uitsluiten dat de Geest ook de moderniteit gebruikt. De vele schaduwzijden daarvan nemen niet weg dat die moderniteit ook een vrucht vormt van de christelijke invloed

op de Europese cultuur.

Zelfs een tot nu toe vanzelfsprekende conclusie uit de Bijbel is daarom niet bij voorbaat heilig.

Doorslaggevend is een houding van geestelijke bescheidenheid. Die moet bewijzen dat het je gaat om het verstaan van Gods Woord en niet om

het dekken van je eigen voorkeur. Bij punten waarover de belijdenis spreekt, blijkt die houding wanneer je eerst in een beperkte kring doorpraat, en niet onmiddellijk openlijk gelijke rechten claimt voor jouw afwijkende visie. Bij wat niet in de belijdenis staat, maar wel als evident Bijbels geldt, blijkt je bescheidenheid in het respect waarmee je de bestaande benadering benadert en in de oprechtheid waarmee je de Bijbelinhoud zelf wilt rechtdoen. Maar met die houding ben je in de kerk vrij om openlijk te overwegen of vrouwen misschien ambtsdrager kunnen zijn.

Doorslaggevend is een houding van geestelijke bescheidenheid. Die moet bewijzen dat het je gaat om het verstaan van Gods Woord en niet om het dekken van je eigen voorkeur.

Kruis en roos

Met de late Pasen van dit jaar viel de bloesemtijd binnen de lijdensweken. Voor wie naar Pasen toeleeft, roept als vanzelf het kale hout een beeld op van het kruis en de hagelwitte bloesem in fel zonlicht dat van het nieuwe leven. Van hieruit is het maar een stap naar de symboliek van een kruis door bloemen omgeven dat vanouds de christelijke verbeelding heeft geboeid. Zo vertoonde Luthers zegel een kruis in het midden van een hart en met een witte roos versierd. Het onderschrift luidde: 'Het hart van de christen gaat op rozen als het midden onder het kruis staat.' Het schitterende voorjaar van 2011 is niet de enige reden waarom ik iets over het symbool van Roos en Kruis ga zeggen. Het is dezer dagen vijfendertig jaar geleden dat ik de laatste hand legde aan een proefschrift over Hegel, getiteld *De Roos in het Kruis*. De titel sloeg op Hegels spreuk dat vrijheid alleen als 'de roos in het kruis van het heden' is gegeven.

Zeker is wel dat het beeld op Luther was geïnspireerd. Maar wat een verschil! De roos was nu rood; en het kruis verbeelde, simpel gezegd, niet meer dan de gebrokenheid van het leven. Ondanks deze verwatering was het kruissymbool nog krachtig genoeg om ergernis op te roepen. Goethe reageerde dat het nu juist zijn streven was het eeuwige leven buiten het kruis om te bereiken. En onder Hegels leerlingen ontstond een radicale stroming waartoe later ook Marx zou behoren die zich in revolutionair ongeduld van het kruissymbool afwendde en de roos in de vuist nam.

De titel van mijn proefschrift trok destijds nogal wat aandacht omdat een paar jaar eerder het Internationale Socialisme de Roos in de Vuist als symbool had gekozen. Anno 2011 ziet het landschap er heel anders uit. Het socialisme houdt een verwelkte bloem in een slap handje. En Goethes evangelie van verlossing door schoonheid troost

nog slechts een vergrijzend publiek van concertgangers en museumbezoekers. In het Maatschappelijke Midden is intussen een nieuw realisme aan de macht gekomen. Dat de gebrokenheid van het leven weer serieus wordt genomen, is op zich winst. Maar wat heeft dat realisme te bieden zonder de witte roos van de hoop?

Intussen is het alsof het voorjaar ons bemoedigt met uitbundige bloesem aan donker hout, en uitnodigt ons niet in de tang van revolutie of realisme te laten nemen. Is het nieuwe leven niet al begonnen? Toont de natuur niet overal de gelijkenis van een tuin die bloeit om een open graf? (Liedboek voor de Kerken gez.479).

WWW.DEREFORMATIE.NL

Via de website van *De Reformatie* kunt u vragen stellen aan de redactie, meedenken over thema's en reageren op stellingen en op de inhoud van een nummer. U vindt de reacties van lezers onder de knop Reageer. Als u die knop aanklikt, springt er een menu open. Bijna onderaan, onder de stellingen van de afgelopen nummers, ziet u de knoppen Ingezonden en Reageer op een nummer.

Bij de thema-artikelen van dit nummer zijn langere bijdragen beschikbaar via de website. Daar kunt u ook uw mening geven over de volgende stelling:

De Bijbel geeft ruimte om in deze tijd van gelijkheid vrouwen toe te laten in het ambt.

Het thema van *De Reformatie* die D.V. over twee weken verschijnt, is relaties en seksualiteit. Van redacteur Hans Schaeffer verschijnt daarin een artikel over het huwelijk als kader van liefde en trouw waarbinnen seksualiteit een plaats heeft. Heleen Sytsma schrijft een artikel over hoe catecheten, jeugdwerkers en predikanten – de opvoeders binnen de kerken – vorm en inhoud kunnen geven aan hun taak als opvoeder op dit terrein. Het nummer dat daarna verschijnt, D.V. op 3 juni a.s., gaat over Oude Testament en ethiek.

Jesaja en Paulus in Afrika

Samen met alle heiligen

TEKST: JAAP DEKKER EN JAN-MATTHIJS VAN LEEUWEN ///

Nee, voor zover wij weten zijn Jesaja en Paulus zelf nooit in Afrika geweest. Maar de Ethiopische eunuch over wie Handelingen 8 ons vertelt, heeft wel een boekrol van de profeet Jesaja naar Afrika mee terug genomen.

Ook in de eeuwen daarvoor zal Jesaja in Afrika gelezen zijn, waarschijnlijk vooral in het noorden. In Egypte was een grote Joodse gemeenschap. Men denkt zelfs dat de Griekse vertaling van het boek Jesaja in Alexandrië is ontstaan, ergens in de 2e eeuw voor Christus. Niet vreemd dus dat er op de Pinksterdag ook mensen uit Noord-Afrika in Jeruzalem aanwezig waren (Hand. 2:10). Misschien heeft die Ethiopiër Jesaja nog weer een stukje dieper in Afrika gebracht, nadat Filippus hem dit profetenboek met christelijke ogen had leren lezen. Niet lang daarna hebben ook de brieven van Paulus hun weg naar Afrika gevonden. Noord-Afrika is voor de vroege kerk een belangrijk steunpunt geweest en heeft de grote kerkvader Augustinus voortgebracht. Het heeft even geduurd voordat het evangelie ook het hart van Afrika bereikte, maar vandaag is het één van de gebieden in de wereld waar de kerk het snelste groeit en dat de meeste zendelingen voortbrengt.

FATEB In tal van Afrikaanse landen bevinden zich Bijbelscholen, waar

belangrijk werk wordt gedaan. In Bangui, hoofdstad van de Republiek van Centraal-Afrika, is door verschillende protestantse kerken in 1974 de FATEB opgericht, de Faculté de Théologie Évangélique de Bangui (FATEB). Het is de enige academische theologie-opleiding voor Franstalig Afrika. De studenten hebben vaak al de nodige ervaring als voorganger in een gemeente en zijn uit allerlei Franstalige landen afkomstig, zoals Tsjaad, de beide Congo's, Burkina-Faso, Ivoorkust, Benin, Rwanda en Kameroen.

Inmiddels is het al aardig traditie dat er ook vanuit Nederland jaarlijks gastdocenten worden uitgezonden om daar een aantal weken les te geven. In januari hadden wij dit voorrecht. Jaap Dekker heeft les gegeven over het christelijk lezen van het boek Jesaja, Jan-Matthijs van Leeuwen heeft zich vooral toegespitst op de brief van Paulus aan de Efeziërs. Jesaja en Paulus, twee belangrijke vertegenwoordigers van de apostelen en profeten die samen het fundament van de kerk vormen (Ef. 2:20).

Afrikaanse christenen hebben een sterk besef van het bijzondere karakter van de Bijbel als het levende Woord van God. Dat is hartverwarmend om te merken. Datzelfde besef vervult hen ook met een sterke missionaire gerichtheid.

Maar soms wordt de

bocht tussen Bijbeltekst en wereld van vandaag wel erg kort genomen.

De studenten van de

FATEB worden er dan ook in geschoold om de Bijbel

contextueel te lezen. De drie belangrijkste regels

van de exegese zijn voor FATEB-studenten 'con-

text, context en context'.

Dat wil zeggen: geef aan-

dacht aan de historische context van

een Bijbelwoord, zijn literaire context,

en zijn Bijbels-theologische context.

Vanuit onze eigen uitlegtraditie kunnen wij als gereformeerde gastdocenten een zinvolle bijdrage leveren aan dit contextueel leren lezen van Bijbelteksten.

Afrikaanse context Als het over het verstaan van de Bijbelse boodschap gaat (hermeneutiek), dan komt er natuurlijk ook nog een vierde context in beeld, namelijk die van de eigen Afrikaanse geschiedenis en cultuur. Die zorgt ervoor dat Afrikaanse christenen het Oude Testament als minder vreemd ervaren dan westerse christenen dat doen. Westerse christenen kunnen bijvoorbeeld moeite hebben met het godsbeeld dat uit het roepingsvisioen van Jesaja spreekt. Een God die zelf de harten van mensen verhardt, opdat zij zich niet bekeren (Jes. 6:9-10), roept voor ons een spanning op met hoe wij God in het evangelie van Jezus Christus hebben leren kennen. Vanuit de sterke gezags-

structuur waarin Afrikaanse christenen leven, hebben zij er minder moeite mee om te aanvaarden dat God het recht heeft om te handelen zoals Hij dat wil.

Tegelijkertijd roept deze eigen Afrikaanse cultuur ook vragen op die westerse

christenen op hun beurt

niet zomaar herkennen.

Bijvoorbeeld naar het al of niet magische karakter van de gloeiende kool

waarmee Jesaja gereinigd werd (Jes. 6:6-7).

De bekende huistafel uit Efeziërs 5 en 6 met aan-

wijzingen voor vrouwen en mannen, kinderen

en ouders, meesters en slaven roept minstens zo-

veel discussie op als in een gemiddelde Nederlandse Bijbelstudiegroep. Maar die discussie gaat wel een totaal andere kant uit. Het maakt ook nogal wat uit dat jouw volk en cultuur nog steeds gestempeld zijn door eeuwenlange slavenhandel.

Spiritualiteit

Na een maand samen met Afrikaanse studenten in gesprek te zijn geweest met Jesaja en Paulus, besef je heel sterk hoe waar het woord van Paulus is, dat we alle heiligen nodig hebben om de vele dimensies van de liefde van Christus te kunnen begrijpen (Ef. 3:18-19). Niet alleen de heiligen van alle tijden, zoals Jesaja en Paulus, maar ook de heiligen van alle plaatsen, zoals onze Afrikaanse medechristenen! Inzichten aan elkaar doorgeven en inzichten van elkaar ontvangen gaan hand in hand. Bij wat wij als westerse docenten hebben ontvangen, hoort zeker ook de levende spiritualiteit waarmee de theologiëstudie verbonden is. Het adagium van de FATEB luidt 'Excellence acadé-

mique, Piété biblique, Passion pour la personne humaine': geleerd, vroom en bewogen. Tussen de colleges door zijn er vaste gebedsmomenten en worden er kerkdiensten gehouden, om de theologiëstudie een plek te geven binnen het kader van een levende omgang met God en tegelijk ook te verbinden met een intense bewogenheid met mensen, elk in zijn eigen levensomstandigheden.

Oecumene In deze spirituele setting van geloof en gebed wordt ook de oecumene sterk beleefd. De FATEB-studenten komen niet alleen uit allerlei landen, maar zijn ook uit allerlei denominaties afkomstig: baptistisch, evangelisch, gereformeerd, pinksterkerken (elk in allerlei smaken verkrijgbaar). Ze moeten zelfs stage lopen in elkaars kerken om zo het besef van de breedte van Christus' kerk levend te houden. Wat een mooie vondst! Misschien dat we in de discussie over de toekomst van onze opleidingen in Apeldoorn en Kampen nog wat van de FATEB kunnen leren... Niet wachten tot Den Haag ons dwingt, maar gewoon zelf het initiatief nemen om de krachten van de TUK (GKv), de TUA (CGK) en de NGP (NGK) te bundelen. En laat dan een GKv-student uit Rijnsburg maar eens stage lopen in CGK Veenendaal, een NGK-student uit Rotterdam in GKv Hardenberg en een CGK-student van Urk in NGK Houten... Een vreemde gedachte? In Afrika gebeurt het. Want als je niet alleen samen studeert, maar ook samen bidt, wie weet welke zegen je dan van elkaar kunt ontvangen!

Jaap Dekker is predikant van de Nederlands

Gereformeerde Kerk in Enschede en docent Bijbelvakken aan de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding;

Jan-Matthijs van Leeuwen is predikant van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) in Ede-Zuid.

PUZZELS & SPELEN BIJBELGENOOTSCHAP

Het Nederlands Bijbelgenootschap heeft twee bijbelse spellen ontwikkeld. Deze spellen zijn te spelen in groepen en te huur bij het NBG.

Bible Battle

Bible Battle is een spel voor jong en oud. Groepen spelen tegen elkaar en moeten vragen beantwoorden en opdrachten uitvoeren. Ze kunnen hiermee een deel van de Bijbel verdienen. De groep die het eerst de complete bijbel heeft verzameld, is winnaar. Er zijn zes categorieën vragen: tekenopdrachten, uitbeeldopdrachten, kennisvragen, anagrammen, stellingen (waar of niet waar) en meerkeuzevragen (Bijbelteksten aanvullen). Benodigdheden: flap-over of schoolbord, viltstift of krijt (voor tekenopdrachten).

Bible battle wordt geleverd in een krat waarin alle benodigdheden aanwezig zijn: spelregels, vragen- en opdrachtenkaarten, een dobbelsteen, scorebord, groepsborden en 'bijbelgedeelten' die moeten worden verzameld.

Bijbels Triviant

Het triviantspel bevat vragen over het Oude en het Nieuwe Testament, over flora en fauna in de Bijbel en over het Nederlands Bijbelgenootschap. Het spel wordt gespeeld in groepen die het tegen elkaar opnemen. De groep die als eerste de middelste triviant behaalt of de meeste punten scoort, heeft gewonnen. Dit spel is geschikt voor spelers vanaf ongeveer 14 jaar. Benodigdheden: teken- en schrijfpapier, pen/potlood en dikke viltstift.

Het spel wordt geleverd in een krat met daarin al het spelmateriaal: spelregels,

vragen- en opdrachtenkaartjes, spelbord in de vorm van een doek, pionnen en een dobbelsteen. Inhoud: triviantlaken (2,5 m. x 2,5 m.), 120 vragen- en opdrachtenkaartjes, puzzelopdrachten, 4 pionnen, 4 naambordjes, 1 dobbelsteen, 1 zandloper.

Voor bestelling en huurperiode: zie www.bijbelgenootschap.nl.

MANNENDAG HARDENBERG

Op zaterdag 21 mei 2011 kun je met andere mannen luisteren en spreken over 'Je identiteit in Jezus' op de mannendag in Hardenberg.

Tijdens deze dag worden diverse christelijke geloofszaken 'op de man af' besproken. Ditmaal is gekozen voor het thema 'Je identiteit in Jezus'. Twee ervaren en bekende sprekers, Arie de Rover en Willem de Vink, zullen aan de hand van de Bijbel, spreken over dit onderwerp. Onder leiding van de dagvoorzitter zal er 's middags o.a. gelegenheid zijn voor vragen. Daarnaast is er tijd en ruimte voor ontmoeting en bemoediging.

Deze dag wordt gehouden in kerkgebouw Het Morgenlicht, Gramsbergerweg 59, Hardenberg - Baalderveld. Meer informatie en aanmelding: www.mannendaghardenberg.nl.

ORIËNTATIE OP DIACONAAT

Het Diaconaal Steunpunt organiseert op vijf locaties een toerustingsavond voor (nieuwe) diakenen. Deze avond wil een stevig fundament leggen voor je hele ambtsperiode. Er komen vragen aan de orde als: wat is diaconaat en welke

rol heeft de gemeente daarin? Wat is je taak als diaken? Wat is het doel van een huisbezoek? Deze avonden worden verzorgd in samenwerking met Jaap Schiebaan, een ervaren ex-diaken met grote passie voor het diaconale werk.

Data en locaties:

15 juni Assen-Marsdijk ('De Voorhof', Martin Luther Kingweg 50, Assen);

21 juni Zwolle; 14 september

Bunschoten; 20 september Heerenveen; 27 september Ridderkerk.

De avonden beginnen allemaal om 19:45. Meer informatie en aanmelden op www.diaconaalsteunpunt.nl.

LOOPBAAN VAN DE PREDIKANT

Vereniging Steunpunt Kerkenwerk behartigt de belangen van kerken als 'werkgever' bij de invulling van Kerkelijk Personeelsbeleid en als beheerder van materiële en financiële zaken waaronder (kerk)gebouwen en kerkelijk bestuur. Eind 2010 is een enquête onder predikanten en gemeenten gehouden over het onderwerp 'loopbaan en mobiliteit van predikanten'. Doel van het onderzoek was de behoeften van predikanten en gemeenten op dit gebied inzichtelijk te maken. Alle GKv-predikanten en gemeenten zijn aangeschreven om aan de enquête deel te nemen. Van de predikanten heeft 41% en van de gemeenten 52% gereageerd.

Deze enquête was onderdeel van het afstudeeronderzoek dat werd uitgevoerd door Lotte Laarman en Hamen Mook in het kader van hun studie Personeel & Arbeid aan de Hogeschool Windesheim te Zwolle. Opdrachtgever was Steunpunt Kerkenwerk met als voornaamste stakeholder de Theologische Universiteit Kampen (TU).

Onlangs zijn de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd. U kunt ze downloaden via de website van het Steunpunt Kerkenwerk: www.steunpuntkerkenwerk.nl onder Actueel.

NACHT VAN DE THEOLOGIE

Op 21 juni vindt in de Hermitage Amsterdam de eerste Nacht van de Theologie plaats.

De initiatiefnemers voor de Nacht van de Theologie - Trouw, NCRV, IKON, Protestantse Kerk Amsterdam, Remonstrantse Broederschap en Refo500 - willen de theologie op een nieuwe manier onder de aandacht brengen. Tijdens de Nacht kunnen theologen uit het hele land elkaar ontmoeten én inspireren. Een uitgebreid programma zorgt voor vermaak en diepgang, variërend van debat en toespraken tot muziek en interviews. De diverse programma-onderdelen vinden plaats tijdens een avondvullend diner.

Hoogtepunt van de Nacht is een tweevoudige prijsuitreiking. De Theologie Publicatieprijs 2011 is in het leven geroepen voor het beste theologische boek van het afgelopen jaar. Op de longlist van 18 titels staan onder andere de Herziene Statenvertaling en de Catechismus van de Compassie. De Theologie Podiumprijs gaat naar de theoloog die met een opvallende activiteit of initiatief of door een sterke presentatie in de media de theologie een gezicht heeft gegeven. Onder de tien genomineerden zijn Antoine Bodar voor zijn optreden in de media, Abeltje Hoogenkamp van Preek van de leek en Herman Selderhuis die de herdenking rond 500 jaar

Calvinj organiseerde. Refo500 en de Remonstrantse Broederschap zijn partners in het project Refo500. Refo500 steunt het initiatief van de Nacht van de Theologie, omdat zij graag op aansprekende en eigentijdse wijze de actualiteit van de theologie die wortelt in de reformatie wil laten zien. 'De Nacht van de Theologie is daarvoor een origineel en uitstekend middel,' aldus Refo500. Voor meer informatie, voor opgave en om te stemmen: kijk op www.nachtvandetheologie.nl.

MAATSCHAPPELIJK STAGE, OOK BINNEN UW KERK?

Vanaf volgend jaar worden middelbare scholieren verplicht door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om een maatschappelijke stage te lopen. Op dit moment wordt dat op veel scholen al gedaan en het blijkt dat scholieren met veel plezier hun stage lopen bij een kerk uit hun omgeving. Doel is dat jongeren hun sociale bekwaamheid leren ontdekken. De maatschappelijke stage wordt meestal aangeboden in het derde leerjaar van zowel VMBO als HAVO/VWO.

Kerken kunnen prima positief staan tegenover de maatschappelijke stage en zelfs een bijdrage leveren door het aan-

bieden van zinvolle en leuke stageplaatsen. Natuurlijk is het ook in het belang van de kerken als jongeren enthousiast worden voor vrijwilligerswerk en eventueel zelfs voor de kerk. Maar het gaat er vooral om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van jongeren.

Scholieren die hun stage bij een kerk willen lopen zijn bijna allemaal niet-kerkelijk, jongeren zonder geloofsinteresse die zich met enthousiasme en uit nieuwsgierigheid willen inzetten voor de kerk. Hierin kunnen we als kerken en diaconieën een grote rol spelen.

Door het aanbieden van stageplaatsen en het tegemoetkomen aan de wensen van de scholieren kunnen er veel scholieren een kijkje nemen in de kerk en de sfeer proeven. Hopelijk worden ze zo enthousiast dat ze nog meer willen weten van wat er in de kerk gebeurt.

Het is voor scholen niet altijd makkelijk om voldoende stageplaatsen te vinden.

De taken die binnen de kerk blijven liggen voldoen vaak als maatschappelijke stageplaatsen. Als diaconie weet je welke taken er zijn binnen de gemeente die misschien wel als stageplaats ingevuld kunnen worden. Natuurlijk moet het niet zo zijn dat alleen de diaconie betrokken is bij de begeleiding van de stages, maar voor de diaconie is wel een leidende rol weggelegd.

Kijk voor meer informatie op www.kerkenstage.nl.

Het toerustende **zendingswerk van de Evta** (zie het artikel van ds. Jan Matthijs van Leeuwen) is geheel afhankelijk van giften. Uw (aftrekbare) gift, persoonlijk of als kerk, kunt u storten op bankrekening 33.03.03.724 t.n.v. Stichting EvTA, Zwolle.

Meer info:
www.missionairsteunpunt.wordpress.com/evta/
E-mail secretaris: dalagewaard@solcon.nl

Beroepen:

Te Beverwijk: G.W. Kroeze te Rotterdam;

Te Zeewolde: J. Smit te Nijkerk-Oost;

Te Nieuwleusen en te Zaltbommel: kandidaat S.M. Greving te Leeuwarden.

Te Mussel: kandidaat M. van Loon te Zwolle.

Te Kantens en Middelstum: kandidaat M. van Loon te Zwolle.

Te Wageningen: B. Luiten te Zwolle-Centrum.

Aangenomen:

Naar Waddinxveen: kand. E.B. Buitendijk te Berkel en Rodenrijs

Jubileum:

Haren, 27 april jl.: vijftienvijf jaar predikant: ds. S.W. de Boer (1959).

GKv Doetinchem wordt opgeheven

Vanaf 15 mei zal de Gereformeerde Kerk geen kerkdiensten meer houden in 'de Hoeksteen' te Doetinchem. De kerkenraad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) in Doetinchem heeft besloten om de gemeente op te heffen. De laatste kerkdienst zal plaatsvinden op zondag 8 mei. De reden voor de opheffing is het afnemende aantal leden, met als gevolg dat taken in de gemeente niet meer ingevuld kunnen worden. De leden zullen zich gaan verspreiden over verschillende kerken: de Christelijke Gereformeerde Kerk of Nederlands Gereformeerde Kerk in Doetinchem, of een Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) in de regio.

INSTAP-abonnement

Neem nu voor € 25,- een instap-abonnement op *De Reformatie* en u ontvangt vanaf nu tweewekelijks het magazine in de bus.

Hoe eerder u instapt, hoe groter uw voordeel.

U betaalt dus het tweede halfjaar van 2011 en u ontvangt de nog te verschijnen nummers van het eerste halfjaar gratis!

Aanmelden: www.dereformatie.nl of tel. 0529 43 88 96

(Een jaarabonnement kost normaal € 49,95 en loopt na 31 december automatisch door, tenzij u hebt opgezegd)

De C van Christelijk

Neem nu een proefabonnement op het Nederlands Dagblad.

■ Drie weken

■ Zes euro

Ga naar nd.nl

Nu ook als app

nd ©

DE KRANT MET DE C